

Verkondiging zondag 17 september 2023

De Schutse, Uithoorn

ds. Sibilla Verhagen (SV) en ds. Joep Dubbink (JD)

Schriftlezing: Jona 1:1-15 en 4:1-11

13^e zondag van de zomer

STARTZONDAG

SV: Geliefden van onze Heer,

Ik had onlangs een moment van verslagenheid. Wij willen een nieuw huis gaan bouwen. Daarvoor moet er eerst een huis gesloopt worden. De sloopmelding is al een half jaar geleden netjes gedaan, een vergunning is niet nodig. Maar door een recente uitspraak van de rechter over vleermuizen en het isoleren van muren, werden wij wijzer. Het bleek dat wij een ecologisch onderzoek moesten laten doen of er vleermuizen in het te slopen huis zitten. Dat onderzoek moest in mei en juni en augustus en september gebeuren. Je huis kan namelijk een winterverblijf zijn, een kraamkamer of een zomerverblijf. Het leek er een moment op of de sloop maar liefst een jaar moest worden uitgesteld. En ik zuchtte diep. Nou, laat ik eerlijk zijn, het was nog iets erger dan zuchten, ik zat er even doorheen, ik was een moment moedeloos. Diezelfde dag, bij het vallen van de avond, ben ik nog bij het huis gaan kijken. Ik hoopte tegen beter weten in dat ik er geen één vleermuis zou aantreffen. Eerst zag ik niets. Maar toen ik terugliep uit de tuin, richting het huis: een kleintje fladderde er paradijselijk omheen... [zucht]

Ik probeer van mijn plastic spullen af te komen. PFAS is een probleem. Maar microplastics zouden dat ook wel eens kunnen worden. Dus om dat vóór te zijn, laten we het zekere voor het onzekere nemen, op naar zero-plastic. Zo ben ik overgestapt naar tandpasta in tabletvorm. Die tabletten zitten niet in een plastic tube. Maar ze zijn van een ander merk tandpasta dan ik al mijn hele leven gewend ben. Ik poetsen met de nieuwe tabletten. En toen smaakte mijn versgeperste sinaasappelsap vies. Ik dacht: een kwestie van wennen, gewoon twaalf weken volhouden. Ik vond het eigenlijk zonde van mijn sinaasappelsap, maar vooruit, ik deed het. Maar na die tijd, smaakte het nog steeds niet. Ik dacht in die twaalf weken: als ik nu gelijk begin met poetsen, heel goed spoel, dan de rest van mijn ochtendritueel, dan zit er een tijd tussen, misschien helpt dat. Maar nee, dat hielp niet. Ik dacht, misschien zijn de sinaasappels gewoon niet zo goed deze keer, en ik liet mijn huisgenoten proeven, maar die vonden dat het prima smaakte. Ik dacht, misschien een ander merk tabletten, dat die wel goed samengaan. Dus er kwam een tweede soort in huis. Maar nee, smaakte ook niet. Ik dacht: als ik eerst sinaasappelsap pers en drink, dan een half uur wacht, en dan poets. Maar m'n ochtendritueel zo grondig wijzigen beviel me slecht, dat lukte me niet goed. En ik gaf op. Ik vond dat ik mijn best gedaan had. Het was genoeg zo. Dus nu poets ik 's ochtends weer uit een plastic tube en alleen in de avond begin ik al kauwend met poetsen.

* * *

JD: Jeetje, wat een problemen kan een mens toch hebben! En dat zijn dan alleen nog maar vleermuizen en plastic tubes, ik zou er zo nog een rits voorbeelden aan toe kunnen voegen. Zou een mooie preek worden, waarin we elkaar een aai over de bol geven. 'We proberen het allemaal zo goed te doen, maar ja, de praktijk is weerbarstig, er wordt ook zoveel van ons gevraagd, en het kan ook eigenlijk niet.'

Helaas, voor jou en voor mij en voor ons allemaal, wil het bijbelverhaal ons volgens mij iets anders vertellen dan 'Ach stakker, jij kunt er ook niks aan doen'.

Jona is een rare profeet, goed beschouwd. Hij is de man die het allemaal wel weet, maar die er zijn eigen gedachten bij heeft. Hoe eigenwijs wil je 't hebben? Hij krijgt een opdracht om heidenen te

gaan bekeren, driedubbel overgehaalde heidenen; maar hij weet het beter, hij gaat de andere kant op. Het is toch zinloos, hij weet dat al van tevoren, heidenen zijn immers slecht volk. Hij heeft de geschiedenis aan zijn kant, lijkt het. Sodom is toch ook aan zijn eigen slechtheid ten onder gegaan? En nou weer gesodemieter met Nineve, kom op zeg! Dat weigeren bekommt hem slecht, en hij heeft nog ongelijk ook – dat stuk doen we volgende week.

Jouw verhalen, Sibilla, die lijken nog meer op Jona in het laatste hoofdstuk. Met die wonderboom. Die groeit in één nacht. Zomaar voor niets. Daar heeft Jona niks voor gedaan, niet eens een zaadje geplant. Prachtige boom, zomaar cadeau. Wat is de schepping toch mooi, en wat mogen we ervan genieten!

Maar die worm, die is ook een stukje schepping. Net als die vleermuis die jullie dwarszit... De boom gaat eraan – ja, dat is natuurbederf, maar dat moet even, die boom is educatief bedoeld, als voorbeeld. Want hoor eens hoe Jona te keer gaat. Dat het een schande is dat iemand hem die boom afneemt! Dat hij er als het ware recht op heeft. Dat hij, als hij zo verder moet, het leven niets meer waard vindt!

En daar hoor ik nu onszelf in. De vanzelfsprekendheid waarmee we omgaan met alles wat God ons geeft. Het gemak waarmee we in een paar eeuwen de fossiele brandstoffen opstoken die in miljarden jaren zijn gevormd – alsof die speciaal voor ons zijn. Het gemak waarmee we grootschalig bos kappen, dat er al eeuwen staat en de longen van de aarde vormt. We doen alsof we daar de vrije beschikking over hebben, alsof we het hoogstpersoonlijk verdiend hebben – en wee degene die het ons wil afpakken, zelfs al is dat God zelf. Als we verliezen wat ons dierbaar is, die boom die schaduw geeft of die biefstuk of weet ik wat nog meer – dan hoeft het niet meer. Meneer we dat werkelijk, kiezen we liever de dood dan het leven met wat minder comfort? Daar heb je toch geen woorden voor? [Stilte]

* * *

SV: Kies ik liever de dood dan het leven met minder comfort? Als je de vraag op straat aan me gesteld had, zou ik zeggen: nee, natuurlijk niet, ik kan best wat inleveren op mijn leven, en zeker als het alternatief de dood is. Maar, het klopt wel dat ook ik van bomen hou.... We hebben van de week ons oude huis verkocht. En ik heb nog een laatste keer verheugd naar de kersbomen gekeken die ik zeven jaar geleden geplant heb: ze zijn nu wel een meter of zes groot! Toen onze nieuwe buurman de perenboom van de vorige buren had gekapt, kneep mijn buik samen: nee, hoe kan je dat doen! Na de storm aan het begin van deze zomer heb ik stil gestaan bij een ontwortelde boom in de buurt. Het mooiste aan mijn uitzicht uit mijn werkkamer vind ik de rechtopgaande boom aan de overkant, een soort cipres maar dan van lichtgroen. Ik heb een keer met mijn pianostemmer in de winter aan de ginkgobomen in de straat staan voelen of ze warm waren. Ok, bij dit laatste kan je je afvragen in hoeverre het over bomen ging. Maar ginkgobomen, ze worden fantastisch geel in de herfst. Ik hou van bomen en kan treuren om hun verdwijnen, ook van de bomen die niet direct mij van nut zijn. En als ik een bij op een plant zie, zeg ik tegen mijn wandelmaatje: kijk een bij! Elke levende bij geeft mij hoop. Want hun geringe aanwezigheid geeft me een unheimisch gevoel, de insectenstand is dramatisch laag. Als ik denk aan de gevolgen van klimaatverandering, zie ik nog veel meer onschuldige slachtoffers, onschuldige slachtoffers die dreigen te vergaan als de zeelieden op het schip. Zoals de generaties na ons. Wij geven hun een nog vuilere wereld door dan die we zelf geërfd hebben. Ik zie onschuldige slachtoffers zoals al die volken verderop, volken zonder goed georganiseerde overheid. Zij gaan ten onder in overstromingen of verhongeren vanwege door langdurige droogte mislukte oogsten. Ze sterven nu al en zullen sterven, zij, en al hun kleine kinderen, en al hun vee.

Dus je hebt gelijk, wat zucht ik nou, bij die fladderende vleermuis?! En het is alle moeite waard om een nieuwe tandpasta-oplossing te vinden.

* * *

JD: 'Elke levende bij geeft mij hoop'. Da's een mooie. Ik ben vanuit mezelf niet zo natuur-bewust, maar ik werd nou blij van onze druivenoogst dit jaar: in een uurtje plukte ik uit dat tuintje van ons bijna 25 kilo druiven, en dan laat ik – netjes volgens de wet van Mozes – nog een heleboel zitten voor de vogels. Maar dan heb je dan een paar uur later wel een halve koelkast vol druivensap, om van uit

te delen, heerlijk fris-zuur, zomaar voor niks. En dat naast alle bramen die in de nazomer vooral door Ange geplukt en verwerkt zijn, en onze vriezer vullen – een klein wonder. En wat een drama als je bij *Chemours* of *Tata Steel* in de buurt woont, of misschien zelfs maar in Aalsmeer naast een startbaan, en dat niet meer kunt doen, en we dat eigenlijk maar gewoon vinden.

Maar hoe nou verder? Wie of wat motiveert ons tot een koerswijziging. In mijn krant was er deze week discussie over hoop, en wanhoop: wat nu het best motiveert tot verandering. Iemand stelde dat hoop ons afleidt van de echte problemen: wie hoopt dat het wel goed komt, die laat zich in slaap sussen en gaat niet aan de slag. Er kwam

snel tegenspraak: wie wanhopig is, en denkt dat het nóóit meer goed komt met ons, en met de aarde, die is al helemáál niet gemotiveerd om nog een poot uit te steken.

Ik denk dat hoop en optimisme verward werden. Blind optimisme, "t zal wel goedkomen', of dat nou intuïtief is, of vertrouwen op technische oplossingen die nog uitgevonden moeten worden, daarmee redden we het niet. En vertrouwen op God, die ons op het laatste moment wel zal redden?

Daar hebben we het even over gehad, wij tweeën. Je moet twee dingen tegelijk zeggen: Ja, het is zo, God is een God die bereid is het onheil af te wenden. En we mogen rekenen op Zijn zorg voor zijn schepping, we hoeven het niet alleen te doen. Maar da's geen excuus om te blijven zitten waar we zitten, Gods goedheid en zorg ontslaan ons niet van onze verantwoordelijkheid.

Als je even drie stappen terug doet en naar het Jona-verhaal kijkt, dan zie je dat die grote stad Nineve niet zomaar gered wordt: de redding volgt op een grootscheepse bekering waaraan iedereen meedoet, van koning tot bedelaar. Zelfs tot de dieren aan toe, staat er heel grappig: niemand komt meer weg met beestachtig gedrag! Alleen wie zich drastisch omkeert – z'n leven een andere richting geeft, wordt gered. En alleen als je het allemaal doet, samen.

Kan dat? Daar zit de hoop van ons verhaal, want dat verhaal zegt: Ja, dat kan! Zelfs de ergste heidenen kunnen zich bekeren! Maar dan moet wel iemand het op de kaart zetten. Als is dat maar een nog zo onwillige profeet, die eerst de verkeerde kant op gaat, zelfs die kan het vuurtje aansteken.

We hoeven niet allemaal Jona te zijn. Maar luisteren naar de Jona's die ons zeggen 'Ga in Godsnaam iets anders doen dan dit kwaad', ja, daarmee begint het.

En misschien kan dan zelfs een vleermuis een teken van hoop zijn. Ze fladderde daar toch paradijselijk, dat wil je toch niet verstoren?

[stilte]

Amen